

Bogen igennem foregår jævnlig debat med tidligere forskning, ligesom forf. også stadig ser sine egne resultater på europæisk baggrund. Enkelte mindre formelle ting kan ganske vist nok undre, foruden nogle unøjagtigheder i henvisningerne er det lidt irriterende, at en del stærkt forkortede titler i noterne savnes i litteraturlisten. Denne indeholder til gengæld en hel del værker, som ikke synes direkte anvendt i bogen! Disse småting kan dog ikke tilsløre, at der her er tale om et betydeligt kirkehistorisk værk.

Martin Schwarz Lausten

Hermann Wiesflecker: Kaiser Maximilian I. Das Reich, Österreich und Europa an der Wende zur Neuzeit. Band I: Jugend, burgundisches Erbe und Römisches Königtum bis zur Alleinherrschaft 1459–1493. Wien, Verlag für Geschichte und Politik, 1971. xvi + 608 s. Ill. S 448 for bd. I–IV.

Det foreliggende 1. bind af den østrigske historiker Hermann Wiesfleckers Maximilian-biografi skildrer perioden indtil de italienske krige (1494/95) – og ikke som oplyst i undertitlen kun til 1493. I to følgende bind agtes Maximilians levnedsløb ført til vejs ende, mens bind 4 er tænkt som en samlet karakteristik af kejseren og hans tid. Forberedelserne til dette mammutværk har selv sagt været omfattende. Litteraturlisten anfører ikke færre end 20 afhandlinger og skrifter af W. – frugten af en menneskealders Maximiliandyrkelse. Side-løbende med sin egen forskning og som baggrund for denne har W. forestået indsamlingen af over 100.000 dokumenter, først og fremmest de kejserlige kancelliakter fra Innsbruck og Wien, men derudover aktstykker fra italienske, spanske, tyske, franske, engelske og russiske arkiver. Et udvalg af dette kæmpemæssige materiale bebudes snarligt publiceret i en udgave af Maximilian-regester.

Forudsætningerne for at skabe standard-værket om Maximilian turde således i eminent grad være til stede. En sammenfatning af hele det vældige opbud af kildemateriale i klar og overskuelig form, som det sker i dette 1. bind, er da også en præstation, man må beundre. Mesterværket, som emnet åbenlyst indbyder til, er bogen imidlertid ikke blevet. Det skal indrømmes, at opgaven har været vanskelig. Fra sin første fremtræden som politiker engagerede Maximilian sig tilsyneladende utrætteligt i projekter af den mest vidtspændende art. Både Sverige, Bretagne og England (via en marionet, den falske Edward af York) stod tidvis på den unge fyrstes ønskeseddel, for blot at nævne nogle af yderpunkterne. Frem for en kronologisk fremadskridende fremstilling med alt hvad dette ville medføre af sidespring, har W. foretrukket stedets enhed. I lange kapitler skildres udviklingen i Nederlandene (ægteskabet med Maria af Burgund), Tirol, Ungarn o.s.v. alt såre godt – men ak, isoleret fra Maximilians øvrige forehavender. Samspillet imellem begivenhederne er ofret til fordel for den regionale klarhed, og emnet afklædt sin dramatik. Et eksempel: Redegørelsen for Maximilians nederlandske affærer og krigene med Frankrig om den burgundiske arv føres helt frem til freden i Senlis maj 1493, uden at ægteskabet med Anna af Bretagne, indgået ved stedfortræder i december 1490, overhovedet er blevet

nævnt. Først 100 sider senere erfarer læseren om dette vigtige led i Maximilians antifranske politik.

I indledningen udtaler W. smukt sin tilslutning til Rankes »wie es eigentlich gewesen«. Han vender sig imod al nutidig ideologi og vil i stedet forstå fortiden ud fra dens egne forudsætninger (s. 10). Nægtes kan det imidlertid ikke, at det w.ske verdensbillede, som er borgerligt og yderst konventionelt, præger bogen. Et lille pudsigt træk: Ved omtalen af Maximilians bekendte planer om selv at besætte pavestolen forsikrer W. skyndsomst, at han personligt er så langt fra at bilige sligt (s. 28). Alle fyrsteskikkelser – Maximilians argeste modstandere dog undtaget – behandles overdreven chevalieresk. Fyrstelige slægtninge står naturligtvis i det hjerteligste forhold til hinanden, tager gribende afsked og oplever lykkelige gensyn. Højdepunktet af lykke var ægteskabet mellem Maximilian og Maria af Burgund. Først senere erfarer vi, at af Maximilians talrige uægte børn fødtes adskillige inden hustruens tidlige død. Mon ikke den megen kongerøge har sløret W.s blik for et nederdrægtigt træk eller to også på det politiske plan? Til den godlidende holdning overfor kilder og personer svarer en vis ensformighed i stilen. Med passende intervaller indskydes et »hvem kunne ane at ...« og fyrstinder betegnes regelmæssigt som »energiske«.

Sit bedste yder W. i det sammenfattende kapitel »Das burgundische Erlebnis«. I det hele taget forstummer megen smålig kritik overfor værket betragtet som helhed. Et bredt spektrum af Europas historie omkring år 1500 fremstillet på grundlag af primærkilder, som det udredes i fyldige noter og kommentarer, er et kunststykke få eller ingen historikere vil kunne gøre W. efter. Værkets hovedthese, kejserideen som drivkraften bag Maximilians politik og genoprettelsen af det tysk-romerske rige og den kristne verdens enhed under kejserens overhøjhed som det endelige mål, er det endnu for tidligt at dømme om. Der skulle dog være grunde nok til at imødesee værkets kommende bind med store forventninger.

Mikael Venge

D. W. Sabean: Landbesitz und Gesellschaft am Vorabend des Bauernkrieges. Eine Studie der sozialen Verhältnisse im südlichen Oberschwaben in den Jahren vor 1525. Quellen und Forschungen zur Agrargeschichte 26. Stuttgart, G. Fischer Verlag, 1972. – viii + 175 s.; DM 36.–

Det er på mange måder en gedigen og velgørende bog, den amerikanske historiker David W. Sabean har skrevet, på én gang meget konkret og moden og samtidig frigjort fra den ideologiske strid over jerntæppet om bondekrigens tolkning. Undersøgelsen gælder en kvantitativ og kvalitativ analyse af bondesamfundets vilkår i et område nær Ravensberg. Til bogens væsentligste resultater hører påvisningen af virkningerne af den stærke befolkningsvækst efter midten af 15. århundrede; bondesamfundet kunde vanskeligt absorbere den del af tilvæksten, som ikke gik i professionel krigstjeneste, heller ikke ved fortsat gårddeling. Det påvises, at prisstigninger – specielt under kriserne efter århundredskiftet – forringede landarbejdernes realløn væsentligt (Wih. Abels 'Preis-Lohn-Schere'), og at godsejerne søgte at opnå forbedret udbytte af godsdriften ved ændringer af forpagningssystemet.